

99/02

Evidence, vymáhání a odpisy justičních pohledávek v působnosti Ministerstva spravedlnosti

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/02. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Mgr. Marie Hošková.

Cílem kontroly bylo prověřit systém evidence, vymáhání a odpisů justičních pohledávek a příčiny dlouhodobého přetrvávání nedoplatků u všech druhů pohledávek.

Kontrolu provedly v období od ledna do května 1999 skupiny kontrolujících z odboru obrany, bezpečnosti a veřejné správy NKÚ a oblastních odborů NKÚ v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Plzni, Ostravě a Ústí nad Labem.

Kontrolovanými osobami byly:

Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSP“), Nejvyšší soud ČR, vrchní soudy (dále jen „VS“) se sídlem v Praze a v Olomouci, krajské obchodní soudy (dále jen „KOS“) v Brně, Ostravě a Praze, krajské soudy (dále jen „KS“) v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ostravě, Plzni, Praze, Ústí nad Labem a Městský soud v Praze (dále jen „MS“).

Námítky proti kontrolnímu protokolu podané Krajským obchodním soudem v Ostravě byly vypořádány rozhodnutím vedoucí skupiny kontrolujících oblastního odboru NKÚ v Ostravě.

S e n á t N K Ú (ve složení: Mgr. Marie Hošková - předseda, JUDr. František Bárta, JUDr. Eliška Kadaňová, Ing. Jiří Kalivoda a Ing. Jana Krejčová - členové) na svém zasedání, které se konalo dne 1. července 1999,

s c h v á l i l usnesením č. 99/02/404
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

Z rozhodovací činnosti soudů nebo v souvislosti s ní vznikají justiční pohledávky, které jsou příjmem státního rozpočtu. Soudy tyto pohledávky evidují, účtují o nich, provádějí jejich inventarizaci, vymáhají je a případně odepisují. MSP prostřednictvím ekonomického odboru metodicky řídí a kontroluje výkon správy justičních pohledávek u soudů.

V průběhu kontrolovaného období soudy a MSP vykázaly následující druhy justičních pohledávek: náklady trestního řízení, soudní poplatky, peněžité tresty a pořádkové pokuty, správní náklady - zejména znalečné, svědečné a tlumočné, předepsané zálohy, náhrady advokátům ex offio, ostatní pohledávky z výkonu soudu a notářské poplatky.

Soudní poplatky, notářské poplatky, peněžité tresty a pokuty tvoří pohledávky bez přímé vazby na rozpočet kapitoly MSP (daňové pohledávky). Příjmy z těchto kategorií pohledávek jsou odváděny na zvláštní příjmové účty státního rozpočtu zřízené Ministerstvem financí. Ostatní kategorie pohledávek mají přímou vazbu na příjmový účet kapitoly MSP (nedaňové pohledávky), přičemž náhrady advokátům ex offio, správní náklady a ostatní pohledávky z výkonu soudu mají vazbu i na výdajový účet této kapitoly.

Jednotlivé kontrolované soudy vykazují ve skladbě justičních pohledávek určitá specifika odvozená z náplně jejich činnosti. Například krajské obchodní soudy vykazují pouze soudní poplatky, pořádkové pokuty a náhrady nákladů soudních řízení, vrchní soudy pouze soudní poplatky a pořádkové pokuty. Notářské poplatky jsou evidovány, vymáhány a vykazovány okresními, resp. obvodními soudy.

Činnost soudů na úseku justičních pohledávek podléhá režimu zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky FMF č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, ve znění pozdějších předpisů.

Dále se soudy v kontrolovaném období řídily:

- Instrukcí MSP ze dne 30. srpna 1993 čj. 1068/93-OOD, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní a krajské soudy (dále jen „Instrukce 1068/93“),
- Instrukcí MSP ze dne 1. října 1996 čj. 1025/96-OOD, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro Vrchní soud v Praze a Vrchní soud v Olomouci,
- Instrukcí MSP ze dne 23. března 1998 čj. 1100/98-OOD, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy (dále jen „Instrukce 1100/98“),
- Instrukcí MSP ze dne 30. března 1989 čj. 740/88-E, o hospodaření s národním majetkem (dále jen „Instrukce 740/88“),
- Instrukcí MSP ze dne 23. května 1997 čj. 90/97-E, o hospodaření s národním majetkem (dále jen „Instrukce 90/97“).

II. Kontrolní zjištění u MSP

1. Současný stav správy justičních pohledávek v resortu

Kontrola u MSP byl podroben souhrn nedoplatků justičních pohledávek vykázaný ke dni 31. 12. 1998 u 310 643 případů v celkové výši 1 181 550,92 tis. Kč. Ověřena byla kontrolní, metodická a rozborová činnost MSP v oblasti správy justičních pohledávek vzniklých z činnosti soudů v letech 1995 až 1998 s důrazem na řeše-

ní stavu nedoplatků k 31. 12. 1998. Kontrola byla zaměřena na průkaznost předložených zpráv, rozborů a výkazů a jejich porovnání se skutečně zjištěným stavem u soudů.

Podíl soudů na celkovém objemu nedoplatků justičních pohledávek k 31. 12. 1998		
Soud (kraj)	Objem v tis. Kč	Počet položek
MS Praha	150 969	35 147
Středočeský	127 445	37 729
Jihočeský	63 249	17 629
Západočeský	105 502	27 325
Severočeský	126 687	44 161
Východočeský	121 623	30 977
Jihomoravský	142 961	41 931
Severomoravský	249 861	73 283
KOS v Praze	59 603	1 231
KOS v Brně	27 921	1 026
KOS v Ostravě	5 686	196
VS v Praze	26	2
VS v Olomouci	10	2
Nejvyšší soud ČR	8	4
Celkem	1 181 551	310 643

Jak vyplývá z uvedených tabulek, nesouhlasil v roce 1998 konečný stav objemu nedoplatků justičních pohledávek vykázaný dle podílu jednotlivých druhů pohledávek o 755,19 tis. Kč a 202 položek oproti konečnému stavu uvedenému MSp ve výkazu podílu jednotlivých soudů. Obdobně v rozborovém materiálu MSp za rok 1997 je vykázaný objem pohledávek dle podílu jednotlivých soudů nižší o 12 899 tis. Kč než souhrn provedený dle druhů pohledávek, ale při vykázaném vyšším počtu nedořešených případů o 25 347 položek. Uvedené rozdíly ve výkazech MSp neodůvodnilo.

Podstatnou část z celkového objemu nedoplatků justičních pohledávek vykázaných MSp k 31. 12. 1998 ve výši 1 181 551 tis. Kč tvoří neuhrazené náklady trestních řízení v objemu 399 167 tis. Kč (33,8 %), náhrady advokátům ex offo ve výši 372 161 tis. Kč (31,5 %) a nezaplacené soudní poplatky ve výši 231 208 tis. Kč (19,6 %). Přetrvávající nedoplatky notářských poplatků z dřívějších let činí 7,7 % z celkového objemu justičních pohledávek, peněžité tresty a pořádkové pokuty tvoří 5,8 % a zbývající druhy pohledávek cca 1,6 %.

MSp vykazovalo podíl soudů a druhů justičních pohledávek na celkovém objemu nedoplatků justičních pohledávek k 31. 12. 1998 v následujícím rozsahu:

Podíl jednotlivých druhů justičních pohledávek na celkovém objemu nedoplatků k 31. 12. 1998		
Druh pohledávky	Objem v tis. Kč	Počet položek
Náklady trestního řízení	399 167	181 360
Soudní poplatky	231 208	47 209
Notářské poplatky	91 267	1 100
Peněžité tresty a pokuty	68 838	14 350
Správní náklady	16 964	5 342
Vymáhání náhrad advokátům	372 161	60 707
Vymáhání předepsaných záloh	831	360
Ostatní pohledávky z výkonu	360	13
Vykázáno MSp	1 180 796	310 441
Nedoložené rozdíly	755	202
Celkem	1 181 551	310 643

Největší nárůst za kontrované období let 1995 až 1998 zaznamenaly pohledávky z nákladů trestních řízení, které vzrostly z 55 665 tis. Kč na 399 167 tis. Kč, tj. o 343 502 tis. Kč (téměř 7×) a nárůst náhrad advokátům ex offo z 95 361 tis. Kč na 372 161 tis. Kč, tj. o 276 800 tis. Kč (téměř 4×).

Na celkovém objemu přetrvávajících nedoplatků se podílely soudy na krajské a okresní úrovni celkem 92 %, krajské obchodní soudy 7,9 %. Nejvyšší soud ČR a vrchní soudy nakládají s justičními pohledávkami pouze v objemu menším než 0,1 %.

2. Nedostatky v oblasti rozborové a kontrolní činnosti MSp

MSp přejímá údaje o správě justičních pohledávek a stavu jejich nedoplatků od jednotlivých soudů a sumarizuje je do resortních zpráv, rozborů a výkazů. Zpracování výkazů však není MSp věnována potřebná pozornost. Vykazované konečné stavy předchozích let neodpovídají v řadě případů počátečním stavům následujícího roku. Rozdíly ve výkazech MSp jsou patrné z následující tabulky, vypracované skupinou kontrolujících NKÚ.

Výpis z výkazů MSp o objemu nedoplatků justičních pohledávek (v tis. Kč)			
Rok	Vykázaný počáteční stav (převod z minulého roku)	Vykázaný konečný stav (převod do dalšího roku)	Chybný rozdíl v převodu do dalšího roku
1995	341 169	378 530	209
1996	378 739	623 133	11 588
1997	634 721	1 167 643	- 293 504
1998	874 139	1 181 551	-

Uvedené skutečnosti jsou zřejmě již pouhým porovnáním vstupních údajů daného roku, předkládaných z úrovně soudů, s konečnými údaji resortem zpracovaných rozborů a výkazů minulého roku. Přesto MSp tyto rozdíly, v letech 1996 a 1997 řádově v milionech Kč, nezjistilo a neučinilo opatření k jejich nápravě, ale převzalo je do vlastních rozborů a vyhodnocení. Jednou z příčin uvedených nesprávností ve výkazech soudů i MSp je nedostatečně zpracovaná metodika evidence a vykazování justičních pohledávek. Zjištěný stav v této oblasti zpochybňuje průkaznost správy justičních pohledávek.

Nedostatkem analytické, rozborové a kontrolní činnosti resortu je skutečnost, že MSp nesleduje nedoplatky justičních pohledávek z hlediska doby jejich vzniku.

Výsledky kontroly MSp v rámci resortu nepostihují systémové nedostatky a nejsou vyvozovány závěry, které by pomohly komplexně řešit legislativní, organizační, personální a materiální problematiku související se správou justičních pohledávek.

Provádění a předkládání rozborů stavu správy justičních pohledávek bylo soudům stanoveno článkem 70 Instrukce 740/88. Nyní platná Instrukce 90/97 již žádné obdobné ustanovení neobsahuje a povinnost soudů k vypracování a projednání rozboru stavu správy justičních pohledávek byla vymezována pouze jednorázovými pokyny ředitele ekonomického odboru MSp.

MSp v kontrolovaném období neučinilo žádná opatření, která by směřovala k odstranění nárůstu, nedobytnosti a dlouhodobého přetrvávání justičních pohledávek, jejichž nedoplatky na konci roku 1998 představovaly dluh v příjmech státního rozpočtu ve výši cca 1,2 mld. Kč.

3. Nedostatky v činnosti MSp ve vztahu k obecně závazným právním předpisům upravujícím správu justičních pohledávek

- a) Ve smyslu ustanovení § 73 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., ve znění zákona č. 35/1993 Sb., bylo dnem 1. 1. 1993 Ministerstvo financí v dohodě s MSp zmocněno k vydání obecně závazného právního předpisu za účelem úpravy podrobného postupu při výkonu daňové exekuce, zejména způsoby řešení střetu exekuce soudní a daňové. Takový předpis ke dni ukončení kontroly NKÚ nebyl vydán.
- b) MSp je dle § 50 zákona č. 337/1992 Sb. příslušné k řízení o odvolání proti výzvě o zaplacení daňového nedoplatku v náhradní lhůtě a proti exekučnímu příkazu. MSp však pro tuto činnost neurčilo odpovědnou osobu a případná odvolání jsou řešena ad hoc.

4. Nedostatky resortních normativních aktů v oblasti správy justičních pohledávek

Instrukce 90/97 nedostatečně řeší oblast správy justičních pohledávek a některá její ustanovení tuto oblast negativně ovlivňují.

Instrukce 90/97 nepřesně definuje jednotlivé druhy pohledávek z rozhodovací činnosti soudu ve vazbě na variabilní symboly zavedené pokynem MSp čj. 1252/95-E, zejména v názvech a členění těchto pohledávek. Jednotné názvosloví a systém dělení není zohledněno ani v souvislosti s výkazovou činností soudů vůči MSp. Jedná se zejména o kategorii peněžitých trestů a pořádkových pokut. Vzhledem k tomu, že jde o zcela odlišné druhy pohledávek (z hlediska vzniku, režimu a důsledků promlčení i vymáhání), je nezbytné je pro potřeby evidence, účtování a následného vykazování oddělit.

Instrukce 90/97 používá, avšak nedefinuje pojem „daňové pohledávky“. MSp v ní, ale i v dalších vnitřních normativních aktech, užívá pojmy „správa pohledávek“ a „nakládání s pohledávkami“ bez přesného vymezení jejich obsahu. Dále Instrukce 90/97 vyjmenovává možné postupy při vymáhání pohledávek, ale neuvádí možnost využití institutu daňové exekuce dle § 73 a násl. zákona č. 337/1992 Sb.

Instrukce 90/97 rovněž neřeší vymezení postavení a úlohu vymáhajících úředníků, jejich kompetence, povinnosti a zmocnění k provádění úkonů. Chybí pravidla pro vyhotovení, vedení a ukládání „vymáhacích spisů“ s určením jejich obligatorního obsahu.

Jednotlivé odbory MSp vydávaly pokyny pouze k dílčím otázkám vyplývajícím ze správy justičních pohledávek. O těchto pokynech, jejich platnosti a účinnosti nebyl v průběhu kontrolovaného období u MSp veden ucelený přehled.

III. Kontrolní zjištění u soudů

U Nejvyššího soudu ČR, vrchních soudů, krajských soudů, krajských obchodních soudů a Městského soudu v Praze byl podroben kontrole systém evidence, vymáhání a odpisů justičních pohledávek, včetně příčin dlouhodobého přetrvávání nedoplatků u těchto pohledávek v období let 1995 až 1998.

1. Evidence, výkaznictví a účtování o justičních pohledávkách

Soudy nepředložily průkaznou evidenci veškerých účetních případů vzniklých z činnosti soudu. Řádná evidence není vedena soudními kanceláři ani účetními soudů. Většina soudů v kontrolovaném období let 1995 až 1998 neúčtovala o vzniku pohledávek předpisem na základě dokladů stanovujících platební povinnost, ale zaúčtování předpisu pohledávek prováděla zpětně dle skutečných plateb na základě výpisů z bankovního účtu.

Soudy nedoložily originálními účetními doklady účetní zápisy o předpisu veškerých pohledávek ze soudních poplatků a pohledávek, které byly uhrazeny před předáním pravomocného rozhodnutí ze soudní kanceláře účetně soudu.

Stav v evidenci a účetnictví v jednotlivých kontrolovaných letech nebyl vždy řádně prokázán inventurní-

mi doklady, zejména průkaznými soupisy justičních pohledávek dle skutečného stavu k 31. 12. daného roku. Nedostatkem inventarizace pohledávek je postup soudů, kdy jako podklad pro inventury pohledávek nebyl vzat ověřený stav všech pohledávek vzniklých na základě rozhodnutí soudu vedených v průkazných rejstřících (inventurní soupis dle skutečnosti), ale stav z analytické evidence účtárny. Inventurní stav tak byl posuzován porovnáním analytické evidence účtárny se stavem příslušných syntetických účtů, tedy porovnáváním dvou dokladů jedné účtárny, místo předepsaného porovnání se skutečností vycházející z rozhodovací činnosti soudu.

Kontrola prokázala nedostatečnou součinnost soudních kanceláří a účtáren. U některých soudů je část povinností soudních kanceláří přenášena na účtárny soudů. Přenesení povinností základní evidence o vzniku a případných změnách ve vyměření justičních pohledávek u většiny soudů na účtárnu soudu neumožňuje průkazně zabezpečit řádnou evidenci a následně ani řádnou inventarizaci pohledávek ve smyslu zákona o účetnictví.

Soudy porušily zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v ustanoveních:

a) § 3 odst. 1, kde je mj. stanoveno:

„Účetní jednotky účtují o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí...“

- KOS v Brně v sedmi případech nezapsal do evidence a nezavedl do účetnictví pohledávky v souhrnné výši 387 976 Kč v roce, kdy vznikly, ale až v následujících účetních obdobích s prodloužením 18 až 60 měsíců;
- KS v Brně obdobně v osmi případech nezapsal do evidence a nezavedl do účetnictví pohledávky v souhrnné výši 39 805 Kč v roce, kdy vznikly, ale až v následujícím roce s prodloužením až 12 měsíců;
- KS v Ústí nad Labem nezaúčtoval v daném účetním roce část justičních pohledávek, přestože příslušná rozhodnutí soudu již v daném roce nabyly právní moci, a to v roce 1995 u deseti případů v objemu 70 550 Kč, v roce 1996 u šesti případů v objemu 1 358 064 Kč a v roce 1997 u jedenácti případů v objemu 2 202 388 Kč. Uvedené pohledávky zaúčtoval s prodloužením až 24 měsíců.

Uvedené soudy takto postupovaly, přestože i Instrukce 740/88 a 90/97 stanoví vedoucímu soudní kanceláře povinnost předkládat účtárně soudu neprodleně (resp. ihned) každé pravomocné rozhodnutí zakládající pohledávku, pokud již nebyla uhrazena kolkovými známkami;

b) § 7 odst. 1, kde je stanoveno:

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“

- KOS v Ostravě vykázal v účetnictví k 31. 12. 1998 konečný zůstatek pohledávek za soudními poplatky ve

výši 14 230 858 Kč, ale jako počáteční zůstatek k 1. 1. 1999 převedl sumu 16 892 485 Kč, tedy o 2 661 627 Kč vyšší; rovněž k 31. 12. 1998 vykázal v účetnictví konečný zůstatek pohledávek z peněžitých trestů a pokut ve výši 272 430 Kč, ale v evidenci pohledávek byl zjištěn zůstatek pouze ve výši 262 430 Kč, tj. o 10 000 Kč méně. Navíc v kontrolovaném období nevedl v účetnictví justiční pohledávky ze správních nákladů;

- KS v Praze vedl neodůvodněně od října 1997 až do doby ukončení kontroly NKÚ v účetnictví pohledávku z peněžitého trestu ve výši 10 000 Kč za odsouzeným, kterému byl tento trest usnesením soudu přeměněn na výkon náhradního trestu odnětí svobody. Odsouzený náhradní trest odnětí svobody v roce 1997 v celém rozsahu vykonal;

c) § 29 odst. 1 a 4, kde je stanoveno:

„Účetní jednotky inventarizaci ověřují ke dni řádné a mimořádné účetní závěrky, zda stav majetku a závazků v účetnictví odpovídá skutečnosti.“

„Účetní jednotky jsou povinny prokázat provedení inventarizace u veškerého majetku a závazků po dobu pěti let po jejím provedení.“

a současně § 30 odst. 1, kde se ukládá:

„Skutečné stavy majetku a závazků se zjišťují inventurou ... dokladovou u závazků a u ostatních složek majetku, u nichž nelze provést fyzickou inventuru; tyto stavy se zaznamenávají v inventurních soupisech, které musí být podepsány osobou odpovědnou za provedení inventarizace.“

- VS v Olomouci neprovedl inventarizaci justičních pohledávek za rok 1996;
- KS v Ústí nad Labem neprovedl k 31. 12. 1995 inventarizaci skutečného stavu vymáhaných soudních poplatků ve výši 2 597 936 Kč a v inventurním zápise uvedl nulový stav těchto pohledávek;
- VS v Praze neprovedl inventarizaci justičních pohledávek za žádný rok v kontrolovaném období let 1995 až 1998;
- MS v Praze neprovedl za léta 1995 a 1996 inventarizaci pohledávek z nákladů trestního řízení, peněžitých trestů a pořádkových pokut, vymáhaných odměn advokátům a ostatních pohledávek z činnosti soudu. V roce 1997 byla prokázána inventarizace pouze u pohledávek ze soudních poplatků a ostatních pohledávek z výkonu soudu, inventarizace pohledávek za rok 1998 nebyla doložena inventurními soupisy.

2. Vymáhání justičních pohledávek

Při vymáhání pohledávek ze soudních poplatků je postup soudů stanoven zákonem č. 337/1992 Sb. Na základě ustanovení § 1 odst. 3 tohoto zákona postupuje soud ve věcech soudních poplatků jako správce daně. V záležitostech úhrady i vymáhání pořádkových pokut uložených v rámci občanského soudního řízení a trestního řízení soudního je postup soudu upraven částí šestou výše citovaného zákona, s výjimkou ustanovení § 63 odst. 2 až 6, § 67 až 69, § 71 a § 72.

Při vymáhání peněžitých trestů, nákladů trestního řízení, náhrad odměn a hotových výdajů uhrazených ustanovenému obhájci státem se soudy v kontrolovaném období řídily Instrukcemi 1068/93 a 1100/98.

Dále je vymáhání rámcově upraveno Instrukcí 90/97, jejíž článek 24 odst. 3 mj. stanoví: „Vymáhající úředník usiluje o splacení pohledávek až do doby, než je prokázáno, že další splacení je nemožné. ... K tomu využije všech možností daných v § 257 a násl. o. s. ř. a v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách.“

V oblasti vymáhání justičních pohledávek byly zjištěny nedostatky vzniklé zejména:

- nedostatečným uplatňováním institutu návrhu na výkon rozhodnutí (exekuce), včetně exekuce daňové;
- nepřihlášením nebo pozdním přihlašování pohledávek do konkurzů;
- nesprávným postupem při nakládání s peněžitými tresty v návaznosti na novelu zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, účinnou od 1. 9. 1995 (zákon č. 152/1995 Sb.), týkající se přeměny neuhrazeného peněžitého trestu v náhradní trest odnětí svobody bez předchozího vymáhání;
- nečinností nebo neúměrnými prodlevami mezi úkony soudu směřujícími k vymožení pohledávky.

Zjištěny byly rovněž nedostatky ve věcech vymáhání a evidence peněžitých trestů. Účtárny soudů předávají soudním kancelářím záznamy o složení částečných úhrad peněžitých trestů, ale v kontrolovaném období nebyly lhůty splatnosti jednotlivých splátek ani konečné úhrady peněžitého trestu sledovány. Tím dochází k případům, kdy peněžité tresty nejsou včas uhrazeny, případně jsou úhrady poukazovány na účet soudu formou nepovolených splátek a předsedovi senátu nejsou tyto skutečnosti včas oznamovány za účelem případné přeměny peněžitého trestu v náhradní trest odnětí svobody. Například MS v Praze nedůslednou spoluprací předsedů trestních senátů s vymáhajícími úředníky způsobil promlčení šesti starších pohledávek z peněžitých trestů v objemu 166 206 Kč.

Agenda vymáhání nedoplatků justičních pohledávek je v resortu vedena dle zvyklostí jednotlivých soudů, bez stanovení zásad pro založení, vedení a ukládání „vymáhacích spisů“ a bez vymezení jejich obligatorního obsahu. Instrukce 740/88 alespoň rámcově upravovala zásady vedení vymáhací agendy. Ta však byla dne 23. 5. 1997 zrušena nyní platnou Instrukcí 90/97, která tuto problematiku neřeší.

U soudů není zabezpečeno účinnější využívání výpočetní techniky. Úkony vymáhajících úředníků jsou většinou prováděny pouze s využitím ručně vedených rejstříků a přehledů. Opakovaně užívané písemnosti související s vymáháním pohledávek jsou vyhotovovány jednotlivě, bez vytvoření jednotných pracovních vzorů s využitím výpočetní techniky.

U většiny soudů chybělo určení pracovních povinností vymáhajících úředníků, které nebyly konkretizová-

ny v pracovní náplni. Zejména chybělo jejich zmocnění k úkonům konaným jménem soudu, které nebylo obsahem příslušného osobního spisu, jak ukládá Instrukce MSp čj. 46/98-pers.

Soudy porušily vyhlášku č. 119/1988 Sb. v ustanovení § 15 odst. 1, kde je stanoveno:

„Při výkonu práva hospodaření s pohledávkami státu je organizace povinna plnit povinnosti stanovené v § 73 hospodářského zákoníku.“

když dle ustanovení § 761 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, je v ustanovení § 73 odst. 1 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění zákona č. 98/1988 Sb., stanoveno:

„Organizace, která vykonává právo hospodaření s pohledávkou státu, je povinna pečovat o to, aby všechny povinnosti dlužníka byly včas a řádně splněny, popřípadě, aby pohledávka státu byla včas uplatněna u příslušných orgánů a aby rozhodnutí těchto orgánů byla včas vykonána.“

Například:

- VS v Praze přihlásil pohledávku z pořádkové pokuty ve výši 25 000 Kč do konkurzu vyhlášeného na povinnou osobu v říjnu 1997 až dne 30. 6. 1998, tedy s promeškáním obou zákonných lhůt (třicetidenní lhůta ode dne prohlášení konkurzu a dvouměsíční lhůta od prvního přezkumného jednání). Tím bylo způsobeno vyloučení pohledávky z uspokojení v konkurzu a pohledávka se stala nedobytnou;
- KOS v Praze přihlásil do konkurzů pohledávku v celkové výši 109 852 Kč s promeškáním obou zákonných lhůt. Rovněž v tomto případě příslušný soud rozhodl o vyloučení pohledávek z uspokojení v konkurzu a pohledávky se staly nedobytnými;
- KS v Ústí nad Labem nepřihlásil pohledávku z roku 1994 ve výši 33 500 Kč do konkurzu vyhlášeného v srpnu 1995, k němuž první přezkumné jednání proběhlo v prosinci 1997. Přesto ještě v roce 1999 soud stále pohledávku vymáhal upomínkami;
- MS v Praze neodůvodněně převedl úhradu soudního poplatku za odvolání ve výši 69 300 Kč na základě telefonické dohody Obvodnímu soudu pro Prahu 1, který stejnému subjektu vyměřil jiný druh poplatku ve stejné výši. Záměnou těchto dvou různých poplatků stejné výše došlo neoprávněně k ukončení vymáhání soudního poplatku za odvolání na povinném, přestože uhradil pouze jeden z poplatků. Tím došlo ke zkrácení příjmů státního rozpočtu o částku 69 300 Kč;
- KOS v Brně neprokázal u deseti případech v souhrnném objemu 661 536 Kč v období tří až pěti let žádné úkony, které by vedly k vymožení těchto pohledávek z let 1992 až 1993;
- KS v Č. Budějovicích, KS v Ostravě a KS v Ústí nad Labem rovněž neprokázaly u části případů po dobu delší než dva roky žádné úkony, které by směřovaly k vymožení pohledávek.

Soudy při vymáhání pohledávek nedostatečně využívaly možností daných ustanovením § 257 a násl. ob-

čanského soudního řádu, kde jsou upraveny způsoby výkonu rozhodnutí (exekuce). Soudy rovněž nedosta- tečně využívaly možnosti dané ustanovením § 73 záko- na č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění poz- dějších předpisů, spočívající ve vymáhání pohledávky formou daňové exekuce.

Například:

- VS v Olomouci uložil v březnu 1997 pořádkovou poku- tu, ale do konce roku 1998 zaslal formálně pouze čtyři upomínky, nevyužil možnosti dané občanským soud- ním řádem a nepodal návrh na výkon rozhodnutí;
- KOS v Praze při vymáhání pohledávek ze soudních po- platků využil u celkového počtu 1 014 pohledávek, které byly předmětem vymáhání k 31. 12. 1998, institu- tu návrhu na výkon rozhodnutí pouze v 75 případech,

tj. v 7,4 %. Dále soud za celé kontrolované období vy- užil pouze v jediném případě možnosti dané ustanove- ním § 73 zákona č. 337/1992 Sb., spočívající ve vymá- hání pohledávky formou daňové exekuce;

- KS v Ostravě nevyužil možnosti dané občanským soud- ním řádem a nepodal návrh na výkon rozhodnutí u po- hledávek vymáhaných upomínkami již od roku 1991;
- KS v Ústí nad Labem uplatnil návrh na výkon rozhod- nutí z kontrolovaných 55 případů pohledávek ze soud- ních poplatků pouze v jediném případě.

3. Odpisy justičních pohledávek

V kontrolovaném období soudy vykázaly následují- cí odpisy justičních pohledávek:

Odpisy justičních pohledávek	V roce 1995		V roce 1996		V roce 1997		V roce 1998	
	objem v tis. Kč	počet položek	objem v tis. Kč	počet položek	objem v tis. Kč	počet položek	objem v tis. Kč	počet položek
Celkem v resortu	35 510	25 173	28 264	14 287	40 707	21 585	41 512	17 095

Soudy porušily zákon č. 563/1991 Sb. v ustanovení § 6 odst. 1, kde je mj. stanoveno:

„Účetní jednotky dokládají skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví (dále jen ‘účetní případy’), účetními doklady ...“

- KOS v Praze provedl dne 31. 10. 1997 neoprávněně od- pis tří pohledávek ze soudních poplatků v celkové výši 290 052 Kč. Ani k jednomu z těchto účetních případů nebyl doložen účetní doklad, na jehož základě byl odpis proveden, zejména však nebylo předloženo příslušné rozhodnutí předsedy KOS k odpisu těchto pohledávek;
- KS v Praze v roce 1996 neoprávněně odepsal z evi- dence a účetnictví dvě pohledávky z peněžitých tres- tů v souhrnné výši 75 000 Kč. K tomuto odpisu neby- lo doloženo rozhodnutí předsedy soudu nebo rozhod- nutí soudu o uložení a vykonání náhradního trestu odnětí svobody.

Justiční pohledávky, u nichž bylo dočasně od vymá- hání upuštěno (ve smyslu § 19 vyhlášky č. 119/1988 Sb.), nebyly v letech 1995 až 1998 u většiny kontrolovaných soudů vedeny v účetnictví na podrozvahových účtech tak, aby do doby jejich promlčení byla zabezpečena je- jich analytická evidence s možností řádného vyúčtování případných následných plateb.

4. Rozborová činnost a výkazy o správě justičních po- hledávek

Soudy ve svých rozbořech a výkazech předávaných MSp o výsledcích správy justičních pohledávek uvádě- ly nesprávné údaje. Zejména vykazovaly konečné stavy předchozích let neodpovídající vždy počátečním stavům výkazů následujícího roku nebo uváděly údaje značně odlišné od skutečného stavu.

Například:

- MS v Praze v souhrnném výkazu justičních pohledávek obvodních soudů za rok 1997 vykázal celkový objem konečného zůstatku pohledávek ve výši 415 472 tis. Kč. Kontrolou však byl ověřen zůstatek pouze ve výši 106 005 tis. Kč, tedy o 309 467 tis. Kč nižší;
- KS v Praze vykázal v roce 1997 za okresní soudy ko- nečný stav nedoplatků u 4 566 vymáhaných náhrad advokátům v souhrnné výši 19 223 tis. Kč, ale jako po- čáteční stav roku 1998 byly vykázány nedoplatky u 5 922 těchto pohledávek v objemu 24 748 tis. Kč. Tím došlo ke zkreslení celkového výkazu justičních pohledávek v roce 1997 o dalších 1 356 případů v objemu 5 525 tis. Kč;
- KS v Českých Budějovicích vykázal v r. 1998 odpisy 46 pohledávek v souhrnné výši 753 840 Kč, ale skutečně byl zjištěn odpis pouze 29 případů v objemu 184 550 Kč;
- KS v Brně do výkazu odpisů pohledávek zahrnul v le- tech 1997 a 1998 část stornovaných a vrácených po- platků v souhrnné výši cca 68 tis. Kč, přestože s odpi- sy nesouvisely;
- KOS v Praze chybně vykázal v roce 1997 odpisy pohle- dávek u 28 položek v objemu 352 113 tis. Kč místo za- účtovaného počtu 40 položek s objemem odepsaných pohledávek ve výši pouze 359 tis. Kč. Obdobně v roce 1998 vykázal odpis 27 položek ve výši 333 tis. Kč místo zaúčtovaného odpisu 22 položek v objemu 332 tis. Kč;
- KOS v Ostravě ve výkazu justičních pohledávek pro MSp uvedl konečný zůstatek nedoplatků za rok 1997 u 196 případů v souhrnné výši 5 686 tis. Kč, ale kontro- lou byl zjištěn zůstatek u 357 případů ve výši 14 541 tis. Kč, tedy o 8 855 tis. Kč vyšší.

IV. Nepříznivé vlivy na stav správy justičních pohledávek

Na zvyšující se objem nevymozžených pohledávek z rozhodovací činnosti soudu má již ve stadiu jejich vzni-

ku vliv i stávající úprava obecně závazných právních norem.

Ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb. soud provede řízení o odvolání i přesto, že povinná osoba neuhradila soudní poplatek za návrh na zahájení odvolacího řízení. Tím dochází k vysokému nárůstu tohoto druhu justičních pohledávek. Zejména na úrovni krajských obchodních soudů, kde jsou vyměřovány vysoké poplatky za odvolání, povinné osoby tyto poplatky často neuhradí ani po skončení odvolacího řízení. V důsledku toho se podstatně zvyšuje dluh vůči státnímu rozpočtu.

Rovněž postup dle vyhlášky MSp č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, způsobuje zejména u náhrad ustanoveným obhájcům v trestním řízení soudním prudký nárůst oproti minulým létům, přičemž tyto pohledávky zůstávají v naprosté většině ze strany povinných osob neuhrzeny. Dosavadní systém vede ke zvyšování vyplacených odměn advokátům ex offio státem a současně může vést z jejich strany k úmyslnému prodlužování soudního řízení.

Dalším nepříznivým faktorem, ovlivnitelným z úrovně MSp, jsou nedostatky v materiálně technickém zabezpečení správy justičních pohledávek, kdy vybavenost soudů výpočetní technikou a odpovídajícími programy pro evidenci a vymáhání pohledávek je na nízké úrovni. V současné době pouze 10 % soudů využívá výpočetní program informačního systému ekonomických agend (IRES) k účtování o pohledávkách a závazcích. K vedení rejstříků a účetní analytické evidence pohledávek soudy většinou užívají méně vhodné pomocné programové prostředky. Příčinou nízkého stupně racionalizace evidenčních a účetních úkonů v oblasti pohledávek je skutečnost, že systém IRES, vybraný a zabezpečovaný z úrovně MSp již od srpna 1995, není v modulu „Pohledávky a závazky“ doposud funkční, přestože jeho 1. část (bez vymáhání) byla převzata do provozu již koncem roku 1996. Druhá část modulu „Pohledávky a závazky“, zahrnující již i vymáhání pohledávek, nebyla do doby ukončení kontroly NKÚ dořešena.

Současný systém evidence justičních pohledávek neumožňuje efektivně zjistit případy souběhu pohledávek a závazků soudu vůči téže povinné osobě.

Soudy se podílejí také vlastní činností na nárůstu celkového množství pohledávek, které jsou předmětem vymáhání. Jedná se například o nesprávné nakládání s neuhrzenými peněžitými tresty, vznik části pohledávek na úseku obchodního rejstříku z neuhrzených soudních poplatků a značný časový odstup mezi skutečným vznikem pohledávek a jejich předáním k vymáhání.

1. Současný stav obecně závazných právních norem nepříznivě ovlivňujících proces vymáhání justičních pohledávek

a) Problémy vznikají v současné době i v případech vymáhání soudních poplatků a dalších pohledávek soudu, které jsou příjmem státního rozpočtu, v souladu s ustanovením § 73 a násl. zákona č. 337/1992 Sb. Na základě ustanovení § 1 odst. 3 postupuje soud při správě těchto pohledávek jako správce daně. Ustanovení § 34 odst. 11 téhož zákona stanoví:

„Banky jsou povinny sdělovat na písemné vyžádání správce daně čísla bankovních účtů, jejich vlastníky, stavy účtů a jejich pohyb a údaje o úvěrech a vkladech.“

Na toto ustanovení zákona č. 337/1992 Sb. však nepřesně navazuje § 38 odst. 3 písm. c) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, který stanoví:

„Zprávu o záležitostech, týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, podá banka bez souhlasu klienta jen na písemné vyžádání ...

c) finančních orgánů ve věci daňového řízení, jehož je klient účastníkem, ...“

Soud ve věcech vymáhání daňových pohledávek vystupuje jako správce daně, a nikoliv jako finanční orgán. Právě v případech, kdy banky odmítají podávat soudu potřebné informace, odůvodňují svůj postup tím, že dle ustanovení § 38 odst. 3 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb. soudu poskytují informace pouze pro účely občanského soudního řízení, v ostatních případech jsou vázány mlčenlivostí, a to i přesto, že povinnost poskytovat údaje soudu jako správci daně vyplývá bance z citovaného ustanovení zákona č. 337/1992 Sb.

Zákonná úprava postrádá ustanovení určené pro potřeby soudů ve věcech vymáhání justičních pohledávek shodně s § 38 odst. 3 písm. f) a g) zákona č. 21/1992 Sb. Toto ustanovení bance ukládá na písemné vyžádání podat bez souhlasu klienta zprávu o záležitostech, které se ho týkají a jsou předmětem bankovního tajemství, orgánům sociálního zabezpečení, resp. zdravotním pojišťovnám pro potřeby řízení o pojistném, které klient dluží. Povinnost banky poskytnout tyto informace platí i pro vymáhání tohoto pojistného.

Dalším nedostatkem současné právní úpravy je i skutečnost, že zprávy podávané soudu jsou bankou zpoplatňovány, avšak tytéž zprávy podávané orgánům sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám poplatkům nepodléhají.

b) Finanční úřady nemají zákonem stanovenou povinnost poskytnout informace získané v daňovém řízení soudu pro potřeby vymáhání justičních pohledávek, které nepodléhají režimu zákona č. 337/1992 Sb. Potřebné informace soudu jako správci daně sdělují povinně pouze u daňových pohledávek a u příjmů fyzických osob pro účely rozhodnutí o výživném. Naproti tomu jsou však soudy podle § 34 odst. 1 tohoto zákona povinny poskytovat správci daně, tedy i finančnímu úřadu údaje potřebné pro účely daňového řízení.

V záležitostech vymáhání nedaňových pohledávek soudem se finanční úřady dovolávají institutu povin-

nosti zachovávat mlčenlivost (§ 24 odst. 1 zákona č. 337/1992 Sb.).

- c) Vzhledem ke skutečnosti, že údaje dostupné v Centrálním registru občanů potřebné pro vymáhání justičních pohledávek nejsou aktuální, vymáhající úředníci soudu se obrací se žádostmi o informace o dlužnících na orgány Policie ČR. Ty však s odvoláním na současný stav obecně závazných právních předpisů, které jim takovou povinnost nestanoví, součinnost odmítají.

2. Nesoulad Instrukce 90/97 s obecně závaznými předpisy

Článek 25 v odst. 2 uvádí:

„Peněžitý trest se promlčuje za pět let od jeho uložení.“, což není v souladu s ustanovením § 68 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, které mj. stanoví:

„Promlčecí doba počíná právní mocí rozsudku ... Pokud jde o ... peněžitý trest ... do promlčecí doby se nezapočítává též doba, po kterou byl na odsouzeném vykonáván trest odnětí svobody.“

Dále článek 25 v odst. 4 uvádí:

„K promlčení se přihlídně jen, jestliže je dlužník namítne.“, což je v případě peněžitého trestu v rozporu s ustanovením § 68 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., které mj. stanoví:

„Uložený trest nelze vykonat po uplynutí promlčecí doby ...“

Zde se tedy zcela jednoznačně námitka promlčení neuplatní.

Článek 25 odst. 3 zní:

„Pohledávky ze soudních a bývalých notářských poplatků se promlčují po šesti letech po roce, v němž se stal nedoplatek splatným.“

Tato šestiletá promlčecí doba byla nesprávně aplikována ze zákona č. 337/1992 Sb. Ustanovení § 13a zákona č. 549/1991 Sb. mj. výslovně stanoví:

„V řízení ve věcech poplatků rozhoduje a postupuje soud podle občanského soudního řádu, jestliže tento zákon, popřípadě zvláštní předpis nestanoví jinak.“

Tímto ustanovením je jednoznačně vyjádřen vztah speciality zákona č. 549/1991 Sb. vůči zákonu č. 337/1992 Sb.

Ustanovení § 13 zákona č. 549/1991 Sb. stanoví pro vyměření, jakož i vymáhání soudních poplatků prekluzivní lhůty, subjektivní tříletou a objektivní desetiletou lhůtu, v důsledku jejichž uplynutí dochází k zániku pohledávky.

Zákon č. 146/1984 Sb., o notářských poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, byl zrušen zákonem č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, jehož § 24 odst. 1 však stanoví:

„Pokud nastala před účinností tohoto zákona skutečnost, která byla podle dřívějších předpisů před-

mětem poplatku (daně) z dědictví, z darování a z převodu nemovitostí, postupuje se podle dřívějších předpisů.“

Z citace vyplývá, že notářské poplatky vyměřené do dne nabytí účinnosti zákona č. 357/1992 Sb., vybírané a vymáhané soudy podléhají režimu zákona č. 146/1984 Sb., účinného do 1. 1. 1993, a nikoliv zákona č. 337/1992 Sb.

Z uvedeného vyplývá, že odst. 3 čl. 25 instrukce je v rozporu s citovanými ustanoveními zákonů č. 549/1991 Sb. a č. 146/1984 Sb.

3. Vlastní činnost soudů

a) Soudní kanceláře

Kontrolou bylo zjištěno, že pravomocná usnesení, jimiž se rozhoduje o povinnosti uhradit pohledávku vzniklou z rozhodovací činnosti soudu, jsou v některých případech soudní kanceláří předávána účtárně k předpisu v účetnictví s časovou prodlevou až několika let. Tento postup je v rozporu s Instrukcí 90/97, která mj. stanoví:

„Vedoucí kanceláře předloží spolu se spisem účtárně k předpisu v účetnictví každé rozhodnutí zakládající pohledávku ihned poté, kdy nabylo právní moci, pokud nebyla pohledávka uhrazena kolkovými známkami.“

Dále byly zjištěny případy, kdy soudní kancelář předává účtárně soudu podklady obsahující nesprávné údaje, spočívající například v záměně povinných osob, v nesprávné výši stanovených částek k úhradě apod.

V důsledku velkého časového odstupu mezi uložním povinností k plnění dlužníkem a jeho následným vymáháním doznávají vymáhací úkony soudu značného snížení efektivity.

b) Obchodní rejstřík

Od 1. 1. 1996 byly krajské obchodní soudy na základě zákona č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, pověřeny převzetím obchodního rejstříku vedeného pro obvod příslušného okresního soudu.

Poplatek za podání návrhu na změnu zápisu v obchodním rejstříku je splatný vznikem poplatkové povinnosti. V tomto případě vzniká poplatková povinnost podáním návrhu na provedení poplatného úkonu. Nebyl-li zaplacen poplatek, který je splatný podáním návrhu na zahájení řízení, a to ani dodatečně ve lhůtě stanovené soudem, soud řízení zastaví. Nabude-li usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku právní moci, poplatková povinnost zaniká.

V důsledku nedodržování výše uvedeného postupu stanoveného zákonem č. 549/1991 Sb. zbytečně vznikají pohledávky, které se následně stávají předmětem vymáhání. Při porovnání vymáhaných částek (v naprosté vět-

šině případů v rozmezí 500 Kč až 1 000 Kč) a nákladů vynaložených k jejich vymáhání se takový postup jeví jako zcela nevhodný, ale i neefektivní, vzhledem k tomu, že tyto pohledávky zůstávají dlužníky většinou neuhrazeny.

4. Ostatní skutečnosti znesnadňující vymáhání justičních pohledávek

- a) Nedostatečná součinnost se zainteresovanými orgány a institucemi, např. s finančními úřady, orgány Policie ČR a peněžními ústavami.
- b) Odsouzení ve výkonu trestu nepracují a nepobírají pracovní odměnu, z níž by bylo možno pohledávky státu uhradit.
- c) Značné procento povinných osob je bez pracovního poměru a nevlastní žádný majetek, tudíž nelze pohledávku státu uspokojit. Dlužníci na svobodě často mění místo pobytu, jsou bez stálého pracovního poměru, případné zjišťování zaměstnavatele je spojeno se značnými potížemi a výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí je neúčinný.
- d) Podnikatelské subjekty nehlásí včas změny týkající se jejich podnikání do obchodního rejstříku, zejména změnu sídla. Vymáhací úkony jsou pak směřovány na neexistující adresy.
- e) Nejsou jednoznačně stanoveny zásady pro vymáhání pohledávek za občany cizích států. Dosavadní právní úprava umožňuje cizincům mj. požádat o výkon trestu v mateřské zemi, bez předchozího uhrazení pohledávek vůči České republice.
- f) Proces vymáhání pohledávek ztěžuje mj. i neaktuální stav informací v Centrálním registru občanů.

Vyhodnocení:

Výsledky kontrolní akce prokázaly, že MSp nedostatečně plnilo úkoly vyplývající z výkonu práva hospodaření s národním majetkem a z povinnosti organizovat, řídit a kontrolovat výkon státní správy soudů prováděný předsedy soudů ve smyslu § 21 odst. 1 písm. c) a d) zákona č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zejména nebyl řešen nárůst a dlouhodobé přetrvávání justičních pohledávek v kontrolovaném období, kdy od počátku roku 1995 do konce roku 1998 vzrostl

celkový objem nedoplatků těchto pohledávek cca o 250 %, přičemž jejich neúspěšné vymáhání tvořilo k 31. 12. 1998 dluh vůči příjmům státního rozpočtu ve výši téměř 1,2 mld. Kč.

Neodpovědný a formální přístup MSp k rozborové a výkazové činnosti v dané oblasti je příčinou chybných údajů o výsledku správy justičních pohledávek. V souhrnných rozborech a výkazech byl u konečného stavu nedoplatků justičních pohledávek v roce 1996 zjištěn rozdíl ve výši 11 588 tis. Kč a v roce 1997 ve výši 293 504 tis. Kč oproti skutečnému stavu.

Nárůst a přetrvávání justičních pohledávek ovlivňují rovněž soudy svou vlastní činností, zejména:

- není důsledně dbáno na úhradu stanovených poplatků ještě před zahájením soudních řízení tam, kde to současná právní úprava umožňuje;
- úhrada peněžitých trestů není důsledně vyžadována ve stanovených lhůtách a nejsou činěna opatření k jejich včasné přeměně v náhradní trest odnětí svobody;
- dochází ke značným časovým prodlevám mezi nabytím právní moci příslušného rozhodnutí soudu a předáním související pohledávky k zaúčtování a vymáhání;
- nedostatečné je využívání možných forem exekucí a nesprávně je postupováno při uplatňování pohledávek soudu v konkurzech;
- není zabezpečena provázaná činnost soudních kanceláří, účtáren a vymáhajících úředníků v rámci daného soudu;
- nepřesně jsou vymezeny pracovní povinnosti zaměstnanců soudu v oblasti správy justičních pohledávek.

Ke zlepšení současného stavu správy justičních pohledávek by přispělo zejména:

- sjednocení právních norem souvisejících s oblastí správy justičních pohledávek;
- provedení úprav vnitřních normativních aktů;
- vytvoření podmínek pro součinnost a spolupráci soudů s vnějšími orgány, zejména s finančními úřady, orgány Policie ČR a peněžními ústavami;
- zlepšení spolupráce mezi vnitřními odbory MSp při vytváření podmínek a ovlivňování správy justičních pohledávek, zvláště v oblasti organizace a dohledu, legislativy, ekonomiky a informatiky;
- dokončení modernizace informačních, evidenčních a účetních systémů, včetně programového propojení jednotlivých agend;
- z výšení odpovědnosti soudů za správnost evidence, účtování a vykazování justičních pohledávek, zejména však za jejich účinné vymáhání.